

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izaja vsak četrtlet in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske države 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, v sprejemni naročnino, inserate in reklamacije. Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zaprete reklamacije se pošiljne proste.

Izseljevanje in priseljevanje.

V naši Avstriji smo vsak dan priča velikega ljudskega gibanja, ki ga imenujemo izseljevanje in priseljevanje. Ljudje zapuščajo Avstrijo in grede iskat dela in zaslužka izven države v Nemčiji, v Ameriki in drugod; na drugi strani pa je tudi v mejah države same mogočno gibanje ljudstva, ki se kaže v tem, da ljudje jemljejo slovo od kmečkega dela ter grede v mesta kot hlapeci in dekle, v obrti in tovarne kot delavci; to je preseljevanje. Na deželi nastaja vsled izseljevanja in preseljevanja veliko pomanjkanje delavskih moči, gospodarstva hirajo, čeravno je izobrazba kmečkega ljudstva v zadnjem času silovito napredovala, ter ga usposobila, kmetijstvo umno urediti v vsakem oziru.

Že dolgo let traja tako izseljevanje in preseljevanje, in nobenega znamenja ni, da bi se kmalu ustavilo. Ta okolnost vzbuja sedaj v vseh krogih, katerim je kaj do kmečkega stanu, veliko bojazen glede bodočnosti. Kmečki stan je za obstoj vsake države neobhodno potreben, in kjer je popolnoma propadel, tam ga na novo ustvarjajo, kakor n. pr. na Angleškem. Mesta in tovarne niso sposobne, vzdržati močne države. Iz kmetov dobivajo mesta in tovarne nove močne, krepke in zdrave moči, odtod dobiva pri sedanjih razmerah država varstvo za svoje notranje in zunanje sovražnike, dobiva vojaštvo. Tudi uradi dobivajo svoje najboljšje moči iz kmečkih hiš.

Ni čude, da so se v obzired tega vsega naši politiki in državniki, osobito pa prijatelji kmečkega stanu, začeli resno brigati za te žalostne prikazni v našem ljudskem življenju.

Omenili smo že na tem mestu, da je tudi naš knezoškof izdal letos pastirski list, ki se je pečal ravno z vprašanjem izseljevanja in preseljevanja, in ki je pokazal, kako očetovsko skrb ima naš nadpastir za svoje kmečko ljudstvo, in kako bistro oko za njegove potrebe in težave.

Glavna skrb vseh, ki se brigajo za to vprašanje, se obrača na to, kako opomoči sedanjemu preseljevanju in izseljevanju, ki zadeva pred vsem kmečki stan. Naravno, da se iščejo razlogi za te prikazni, in da se skuša te razloge odpraviti.

Čeprav bi bilo zanimivo in poučno, navesti vse različne razloge, ki pridejo v poštev, vendar danes ni to naš namen, o tem hočemo govoriti pri drugi priliki. Danes se hočemo pečati z enim razlogom, nam-

reč s pomanjkanjem dohodkov pri kmečkem prebivalstvu, in govoriti o enem načinu odpomoči, o domači obrti.

Na Dunaju je pretekli teden c. kr. kmetijska družba priredila zborovanje, na katerem se je govorilo o domačem obrtu tudi z ozirom na to, v kolikor je sposobna zaprečiti izseljevanje in preseljevanje kmečkega ljudstva, ter mu dati na domači grudi priložnosti, zaslužiti si dovolj svojega kruha.

Majhni posestniki imajo mnogokrat več delavnih moči, kakor jih treba za obdelovanje njihovega posestva. Njih posestvo vsled majhnega obsega navadno tudi ni zmožno, da bi moglo vzdrževati več ljudi. Vsled tega izseljevanje in preseljevanje. Da se vkljub tem okoliščinam ljudem na majhnih posestvih pripravi dovolj dohodkov za vsakdanje življenje, nastala je po mnogih krajih domača obrt. Na Slovenskem imamo take obrti na Kranjskem, in sicer čipkarstvo, suha roba, pletarstvo, na Štajerskem imamo pletarstvo in ponekod še pridelovanje platna.

Večina zborovalcev na Dunaju se je izrekla za to, da se naj goji dom. obrt, ker zabranjuje preseljevanje in izseljevanje, čeprav ne povsod, in tudi krajevno le v velikem obsegu. Vendar majhna odpomoč je tudi domača obrt.

S temi vrsticami smo hoteli obrniti pozornost naših rodoljubov na domačo obrt, obenem pa tudi na prevažno vprašanje preseljevanja in izseljevanja.

Železnica Rogatec—Brežice—Rudolfovo.

K dopisu „Dr. Benkovič kot politik“ v št. 15 „Narodnega lista“.

Kar celi dve strani je „Narodni list“ posvetil poslanec dr. Benkoviču pod gornjim naslovom. Vprašali smo se hitro: Kaj je vendar zopet zakrivil ta preklicani dr. Benkovič, da liberalcem in nemškutarjem ne da mirno spati? Ali je mari hudo oškodoval narodne koristi brežiških Slovencev, s katerimi se je rano ob rami skozi leta brezobzirno bojeval proti sovražni nam birokraciji in nemškutarskemu meščanstvu v prid gospodarske neodvisnosti svojih sobojevnikov, in v prid okrepitve narodne zavednosti ljudstva? Saj okolnost, da je dopis bojda iz Brežic, nam je navdahnila ta sum.

Helena je mela dobro glavo, lahko se je vučila, pa vrla je bila, svoje starše je rada mela, spoštovala jih je, pa vbogala, Pokorna jim je bila v sem, samo v navduh jih je na tihem nasprotivala.

Dere (kadar) ne več v školo hodla, so jo stric k sebi vzeli. V Radgono je hodla kupivati potrebne reči za kuhinjo, obleko, pa še kaj. Najrajši je šla kupivati v nedeljo pa svetek. Vsegdar je šla k svetoj maši pa k predgi.

Vse to jo je tako prevzelo, da se ne mogla več braniti. Zelela je postati katoliška. Te svoje srčne žele je razodela gospodi tehonti. V svetoj veri bla je itak zadosti podvčena, pa je v štirinajstih dneh postala katoliška, kaj si je že tak dolgo želela.

To pa staršom pa strici ne ostalo dolgo zakrito. „Si resen katoliška postala?“ jo nekega dneva čemerno pita stric.

„Moj lübi, dragi, zlati moj stric, jas nesen mogla drugači. Vidla sen, no previdla, ka lüteranjska vera ne pela v nebasa, jas pa bi le rada v nebasa prišla.“

„Što te je tak nalago? Ali bodi drgoč to, kaj si bila, ali pa se mi poberi, ka te nigdar več ne vidim!“ Kumaj si je stric svoj čemer zegno, pa v soj sopi pribiži oča.

„Kaj čujen, Helena! Ali je resen, ka si k drugoj veri pristopila?“

„Resen je, resen,“ reče brat, „ravno zaj mi je pristala.“

Oča jo pograbi za kito, vlači jo po hiži, pa jo požene skoro golo čez prag. „Ne prikaži se mi več pred moje oči!“

Siroče je odišlo. Šla si je na Štajarsko službe iskat. Za tri tje dne je v nekoj vesi blüzo Lotmerka, pri enem kmeti, dobila službo. Dostikrat si je mislila na svoj bogati dum. Žalostna se je spominjala na go-

Ali je mari oškodoval politiko slovenske delegacije v deželnem zboru štajerskem? Saj liberalni listi venomer trdijo, da je obstrukcija le sad njegove kaprice, četudi se je že nešteto krat pribilo, da je slovenski klub vsled soglasnega sklepa posegel po tem orožju zoper nasilstva nemško-nacionalne večine.

Ali je morda celo dr. Benkovič kriv, da baron Bienerth še vedno mehko sedi na sedežu ministrskega predsednika?

Pregledali smo brzo dopis in spoznali, da je dr. Benkovič zakrivil neodpušljiv greh, ker je imel predrznost, zoper par breških mogotcev vložiti v svojem in v imenu več drugih ovadbo radi žaljenja časti pred novomeškimi porotniki, ne da bi si vnaprej zasigural vspeh obtožbe.

Res, v javnem življenju kakor povsod, odločuje le vspeh. Toda daleč bi prišli v našem javnem, posebno narodnem delovanju, če bi pri naših razmerah vedno le na neposreden vspeh računali!

Ko smo prečitali cel dolgozven članek, mislili smo si z velikim pesnikom: „Ako želiš, da ne bodo kavke okrog tebe kričale, ne smeš biti jabolko na zvoniku!“ Trakuljasti dopis je namreč v obratnem razmerju za važnostjo snovi članka.

Prav za prav moramo biti dopisniku hvaležni za njegov umotvor, ki mu je očitno delal mnoge preglavice: saj nam je dal lepo priliko, da moremo enkrat odkrito govoriti o železniškem vprašanju, iz katerega se je izcimila ta afera.

Najprej nekoliko zgodovine! Dne 14. septembra 1907 se je v Brežicah osnoval železniški odbor z namenom, da pripravlja dela za zgradbo soteljske železnice.

S posebnim cirkularom se je pozvalo občine ob progi te železnice, naj pošljejo v železniški odbor po dva člana občinskega odbora, med katerimi naj bo, če mogoče tudi župan; saj več občin brežiškega okraja je prejelo vabilo te vsebine. V železniškem odboru so bili zastopani sploh le občinski in okrajni odborniki.

Ni res tedaj, kot trdi dopisnik, in pred njim že letak železniškega „odseka“ od 6. oktobra 1909, da občine niso hotele dr. Benkoviča v odbor voliti, pa če pa ga vsled besedila cirkulara na občine in okrajne zastope niso mogle voliti, ker tedaj ni bil on ne občinski in ne okrajni odbornik! Tako je, dopisunče! Značilno je za namen

spodinstvo pri strici, in na srečo, kera jo je čakala tan, pa v svetoj veri je vsegdar najšla tolažbo.

Dve leti je bila v tistoj službi, pa se je spoznala s hlapcem, vrliem, bogaboječim Mravlakom. Vzela sta se, pa se preselila v kučo jedvinega gospodara za ofra.

V tisten časi je bilo takših kuč več. Maš kučo, je pomenilo teko kak, maš ofra?

Ofer je v kuči prebivo. Mejo kravo, no par svinj. Za to je mogo gospodari celo leto zapstunj (zastonj) delati. Ce duma ne bilo silnega dela, je smejo iti na delo inan (drugam), ka si je kaj zaslužjo. Zdaj nega več takših kuč, nega več ofrov.

Mravlak pa Helena, ki so jo imenovali „lüteranjsko“, sta živela siromaški, pa zadovolna no srečna sta bila. Za dve leti je Helena porodila Lenčiko. Mravlak se je male pučice veselijo, pa ne dugo, pri košnji se je zasladio, vüzgale so se jemi plüča — za tri dni bo mrtev. Helena je ostala z detetom sama. Mela je plüg njlive v štunt, počasi pa „štunta“ (najemšćine) ni mogla več zmagati, pa joj je začelo krüha zmanjkovati. Včasi si je kakši kolač krüha zaslužila, včasi pa so joj ga dobri lüdjje tak dali.

Lenčika je začela v školo hoditi. Če sta mele krüh, si je nesla v školo krüh, dere ga ne bilo, pa joj je mati skühala dve jajci. Eno od teh joj je Stoklasov Vanek razbijo, po blati raztrosjo, pa hitro odbežo v školo nazaj. Za pa ga je začela vest peči, ne mu dala mira; kaj si napravjo, kaj si napravjo, mu je pravila vest. Ves nemiren gre iskat Lenčike. Pita je skolare, če bi jo ge vidli. „Ve ti to v koti joče, če si joj pogübjjo jeni siromaški obed, ti küga ti,“ pravi neka deklinca.

Vanek hitro stopi k Lenčiki — „Ne joči se Lenčika! meni je žo, ka sen ti to napravjo. Hodi z menoj, ne bodi hüda! Jaz mam belega krüha zadosti za o-

PODLISTEK.

Lenčika.

Po resničnoj podlagi.

Nekak v sredi maja je bilo, pa je stala mala Lenčika za voglon pri školi. Kühano jajčice si je belila za obed. V naglici pribiži Stoklasov Vanek (Ivan, Ivanek — Vanek), podbije joj roko, ka je jajce opalo iz nje, pa se v blati vso razneslo. Žalostno je Lenčika poglednola Vaneka, s solzmi zaletimi očmi ga je poglednola. Ne mela druge hrane, kak dve kühani jajčeki za celi den. Mati so soj je skühali, ka si je v školo nesla, da krüha neso meli, že duga ga neso meli.

Pa negda mati ne bila takša sirota. Bila je hči bogatega lüterana. Kovač Ferenc jeni oča, z düsoj pa s telom lüteran, je mejo dve hčeri, pa enega sina. Penez dosta, dosta pola, lepe živine, pa rodovitne gorice, vse to je glešto (posedel) Kovač. Ne daleč od je ga pa je gospodarjo jegov brat Jüri, ki še bo bol bogat. Heleno je najbol štimo. Una mu je pozne gospodinjila, da bo vdovec, pa dice ne mejo, una je tüdi namenilo pu njen vse dobiti.

Toti lüdjje so živeli na Vogrskem blüzi štajarske meje. Helena je hodla v Radgono v školo. V šoli je čüla lepe katoliške navüke. Čüdila se je, ka so jo mati pa oča duma celo drugači vüčili. Pa bol se je temi čüdila, bol se je navzela tistih navükov, kere je v školi čüla. Včasi (tu pa tam) je od tega kaj duma pravila, pa vsegdar sta jo oča pa mati mrski skregala, te pa ne povedala besede več, bojala se je, da bi jo dali v lüteranjsko školo, kak so brata pa sestro. Tega pa una ne bi štela, ne za nič na svetli, ne bi štela tega.